

‘Er is weinig muziek waar ik niets mee heb’

Ed Spanjaard (57) viert vanavond in het Muziekgebouw aan 't IJ het 25-jarig jubileum van het Nieuw Ensemble, waarvan hij al bijna even lang chef is. Daarnaast dirigeert hij opera, orkesten en danst hij desnoods de bulerias. ‘Het is een griezelig beroep, maar ja, ik zoek het zelf op.’

Het Nieuw Ensemble bestaat alweer 25 jaar. Had u dat verwacht toen u er begon?

“Nee! Ik ben geen toekomstplanner. Ik ben iemand die zichzelf geregeld bij elkaar moet rapen. Ook omdat ik zoveel verschillende muziek naast en door elkaar doe.”

Dat bewijst u met het jubileumprogramma De keuze van de chef, waarin werk van Boulez en Webern naast een stuk van Spinvis prijkt.

“Ik heb gekozen voor stukken van componisten die me om uiteenlopende redenen dierbaar zijn. Ik wilde twee meesterwerken, dus Weberns *Fünf Orchesterstücke* en *Eclat*

tekst **ERIK VOERMANS** foto's **KLAAS FOPMA**

van Boulez, en nieuwe stukken van een vooraanstaande Nederlander, Otto Ketting, en een onbekende buitenlander, Klaus Lang. Daarnaast het leek me leuk ook iets van Spinvis te doen.”

Hoe dat zo?

“Ik kwam in 2003 uit Lyon, waar ik bij de Opéra *Pelléas et Mélisande* van Debussy had gedaan en in de trein terug naar huis las ik in *Rails* een interview met Spinvis. Daaruit sprak een heel authentieke persoonlijkheid, vond ik. Een paar maanden later werkten we samen mee aan een jongerenconcert in Vredenburg en toen hebben we kennism gemaakt. Omdat er wederzijdse waardering was, heb ik voorgesteld samen ooit eens iets te doen.”

Wat vindt u goed aan Spinvis?

“Zijn teksten raken me geloof ik nog het meest. Die hebben een bepaalde sfeer, ze deinen op het ritme, dat voor klassieke musici natuurlijk vrij basaal is, maar ik vind wel dat hij met zijn woorden dicht op je huid komt. Ik vind zijn toon heel prettig. Die is menslievend, maar niet zoetsappig. En ik vind het laconieke van hem aangenaam. Zonder pretentius gevogel weet hij teksten die je bij de kassa van de supermarkt hoort, poëtisch en ontroerend te maken. Of ze doen je de absurditeit van de din-

gen beseffen.”

Luisterde u eigenlijk naar popmuziek in uw jeugd?

“Nee, nauwelijks. Toch is er weinig muziek waar ik niets mee heb, behalve met minimal music misschien. Heb ik ook weinig gedirigeerd. Wat ik wel ongelooflijk fascinerend vind, zijn de culturen waarmee ik via het Atlas Ensemble in aanraking kom. Niet-klassieke muziek, wereldmuziek, of hoe je het wilt noemen. Een mer à boire. En ik heb een grote liefde voor de flamenco. Als het enigszins kan, ga ik op maandagavond naar dansles.”

Hebt u daar tijd voor?

“Daar maak ik tijd voor. Jammer genoeg ben ik pas na mijn veertigste met dansen begonnen. Krankzinnig laat natuurlijk. Maar ik doe het met bevolegheid.”

En het heeft niveau. Afgelopen zomer dans- te u in het Concertgebouw!

“Ja, dat was nogal gewaagd. In de Robeco Zomerconcerten deed ik met het Limburgs Symfonie Orkest de zeer mooie opera *La vida breve* van Manuel de Falla, en toen heb ik op het podium van de Grote Zaal een bulerias laten zien. Mijn moeder stond erop dat ik danste. Ik zei: mens, hou toch op, dat stuk dirigeren is al moeilijk genoeg. Maar toen het eenmaal zover was, begon het toch te kriebelen. Tijdens een repetitie heb ik het geprobeerd en de beroemde gitarist Pepe

Romero, die erbij was, zei na afloop: ‘*Es muy valiente*’ – je staat je mannetje. Toen dacht ik: het is blijkbaar niet lachwekkend, dus ik doe het gewoon. De uitvoering was een succes.”

Uw veelzijdigheid is indrukwekkend. Ik ken geen dirigent die een bulerias kan dansen én die de ene week Mahlers *Negende symfonie* doet, of een opera, en de week erna drie wereldpremières.

“Het hardste werk is het studeren zelf. Voordat je je weg vindt in zo'n Mahler *Negen* – dat is verreweg het zwaarste proces. Het is zoeken. In het begin is het een vreemde stad. Je hebt een plattegrond en je hebt een gidsje waarin staat waar de beste restaurants en de mooiste altaren zijn, maar je moet het zelf uitvinden. Hoe hangt het in elkaar? Waar zitten de triomfantelijke momenten, waar de gekwelde, waar de parodie, waar de Weense lyriek, en hoe breng je dat met elkaar in balans? Dat is hard werken en vooral twijfelen, twijfelen, twijfelen.”

Dan zet je toch een cd op?

“Ja, maar dan lees je het reisverslag van een ander. Als het heel mooi geschreven is, roept het prachtige beelden op en misschien zelfs geuren, maar er gaat niets boven zelf proeven. Bij grote dirigenten kun je denken; ja, dat doet hij mooi, maar het is een keuze en ik zou het zelf anders doen.”

Onder dirigenten heb je de uitleggers, zoals Harnoncourt, maar ook de zwijgers, zoals Haitink. In welke categorie valt u?

“Ik hecht veel aan oogcontact. Dat maakt snel veel duidelijk. En verder communiceer ik met woorden en door dingen voor te zingen. En wat heel belangrijk is: je moet goed staan. Haitink kan dat heel erg goed.”

Hoe staat een goede dirigent dan?